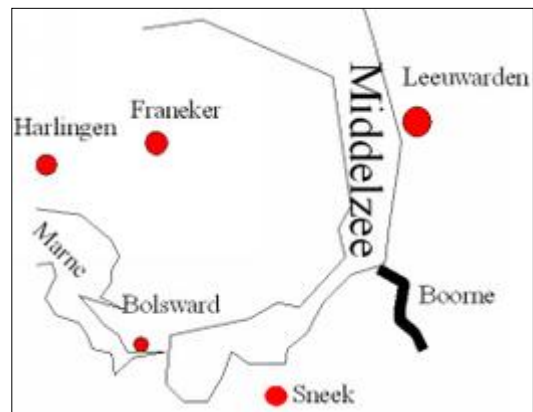

Excursie door het landschap van de vroegere Middelsee (23 november 2012)

Aan het eind van het Internationaal Waddensee Symposium (21-23 november, Leeuwarden) werd onder leiding van Prof. Gilles de Lange een busexcursie gehouden door het historische landschap van de vroegere Middelsee. De Middelsee was ooit een diepe zuidwaartse inham van de Waddensee die in de buurt van het huidige Bolsward in westelijke richting via de Marne nogmaals in contact stond met de Waddensee. Leeuwarden lag lange tijd aan de oostelijke oever van de Middelsee. Het riviertje de Boorne mondde ten zuiden van Leeuwarden uit in de Middelsee. Rond het jaar 1000 is begonnen met het successievelijk inpolderen. Het gebied ten oosten van de Middelsee is Oostergo, ten westen Westergo.

Eerst ging het noordwaarts over de N357 langs Jelsum en Cornjum. Deze weg ligt op de oude oostelijke rand (kwelderrug) van de Middelzee. Het terpengebied in Oostergo ligt duidelijk hoger dan het aangeslibde Middelzee gebied. Op de AHN-kaart van het gebied zijn de oude kwelderwallen en de hoog opgeslibde vroegere kweldergebieden duidelijk herkenbaar. Na Cornjum voerde de route westwaarts over de Skrédyk (foto) die rond 1400 werd aangelegd om de Middelzee af te sluiten. Bij Beetgum werd vervolgens de westelijke oever van de Middelzee gevolgd (Griene Dyk) tot voorbij Berlikum om dan in noordelijke richting door te steken door de 16e eeuwse polders van Het Bildt. Via de Oude Bildtdijk (aangelegd in 1505) en de Nieuwe Bildtdijk (aangelegd in 1600) bereikten we het aan de huidige Waddenzeedijk gelegen Zwarte Haan. Tot 1940 voer hiervandaan decennia lang de veerdienst op Ameland.

Op de terugweg naar Leeuwarden werd in het dorp Firdgum (in Westergo) een bezoek gebracht aan het Museum Yeb Hettinga Skoalle, tevens Archeologisch Steunpunt. Naast het museum wordt o.l.v. archeoloog Daniël Postma (Groningen Instituut voor Archeologie) een vroeg-middeleeuws huis van graszoden gereconstrueerd (foto). De muren en dakspanten staan er nu; in voorjaar 2013 gaat de reconstructie verder. Meer info op: <http://zodenhuis.nl/>

Tijdens het symposium gaf Prof. De Langen een presentatie “On the value and future of the Frisian historical landscape”, waarin veel aandacht voor patronen van sloten en watergangen in noordelijk Friesland. Voor een *pdf* en *video* van deze presentatie zie:

<http://www.waddenacademie.nl/Presentations.544.0.html?&L=1>

Bronvermelding: De AHN-kaart van Het Bildt is dezelfde als is gepubliceerd in het boek “Hoogte op kleur” door B. Westerink, W. Boetze & B. van de Wetering, 2011, Uitg. Noorderbreedte. Voor uitgebreidere toelichting op de kaart: <http://www.noorderbreedte.nl/?artikel=250>